

Pointa Neila Tellurga

RamonEsteveZ ® 2007

Dánská dramatická tvorba v polovině sedmdesátých let 20. století se ocitla v obecné krizi. Kodaňské národní divadlo mělo navíc zčásti ohořelou oponu. Prodavačka lístků trpěla rýmou a žárovka na pánských záchodcích byla čtrnáct dní prasklá. Neil Tellurg, známý svým žlutým humorem a modrou puntíkatou kravatou si nechtěně poškrábal brýle a na své textury špatně viděl. Mongolská kritika poslední jeho hru „Moucha na zácloně“ neúprosně rozdrtila. V kulturní rubrice New York Times se objevila analýza neúspěchu Tellurgových her. Kritici vyčítali Tellurgovi absenci jakékoliv pointy ve všech jeho převážně tragikomických dramatech a navrhovali mu dát se na dráhu vrátného ve Westpointu. Tellurg neúspěch svých her spatřoval ve špatné práci divadelních nápověd a v nepříznivém severském počasí. Tellurgova čtvrtá manželka Vilma pod vlivem depresivních nálad svého chotě začala péct makové buchty a krmit akvarijní rybičky.

Finský televizní magnát Alfred Malmö, svými podřízenými přezdívaný „šilený Alfred“, si všiml sklíčenosti mladíka v neoprenovém obleku. Ten seděl v první řadě Trondheimského kostela na nedělní mši a zapomněl si kapesník. Byla neděle 5. listopadu 1978 a mladý Neil posmrkával v přestávce mezi výměnou duchovních účinkujících v kostelní kuřárně. Šilený Alfred poznal v usmrkaném mladém jinochovi zhrzeného dramatika a zavedl s ním řeč na téma pravidel americké vybíjené. V tu chvíli napadla Alfreda myšlenka navázání spolupráce s bezpointovým dramatikem. Nabídl Neilovi spolupráci při tvorbě bezpointových reklam na jeho televizních kanálech DAN1, FIN2 a SWE3. Jelikož Alfred nechtěl ihned odhalit svoji identitu, rozhovor proběhl ve zповědnici prostřednictvím bezdrátových vysílaček české značky Tesla. Neil v tušení, že ho osvítil Duch svatý, vděčně nabídku přijímá a odpoledne běží na poštu zaplatit činži za posledních šest měsíců.

Tellurgův životopisec, maďarský kardiolog Isztvan Teleke, publikující pravidelně v měsíčníku „Svět tepen a cév“, označuje později toto setkání za klíčové v Tellurgově tvorbě.

V pondělí 6. listopadu přijíždí Tellurg s páskou přes oči do lillehammerského protiatomového bunkru šileného Alfreda. Ten zde má svoji oválnou pracovnu a dvě podzemní filmová studia. Po loňském útoku dvou afrických oštěpařů na svoji osobu, dbá ve zvýšené míře na svoji bezpečnost. Po vzájemném seznámení a jednostranném odhalení identity, předkládá Alfred Neilovi pracovní smlouvu na poloviční pracovní úvazek tvůrce reklam a malíře filmových studií. Ten je nadšen a smlouvu podepisuje až o den později, protože si doma zapomněl brýle.

Alfred Malmö, vyhlášený perfekcionista a ultraortodoxní odpůrce v té době velice populární skupiny Abba, ponechává Neilovi volnou ruku se dvěma podmínkami při tvorbě většinou třicetivteřinových spotů. Reklamy musí být bez pointy a nesmí obsahovat následující slovní kombinace: abba, baba, abab, aabb, bbaa, ebbe, bebe, ebeb, eebb, bbee, ibbi, bibi, ibib, iibb, bbii, obbo, bobo, obob, oobb, bboo, ubbu, bubu, ubub, uubb a bbuu.

V případě porušení jedné, jedné a půl nebo obou těchto podmínek hrozí Neilovi okamžité zrušení pracovní smlouvy, vrácení půlročního platu včetně sociálního pojištění a firemních suspenzorů.

Zde je ukázka z Tellurgových prvotin:

Reklamní spot švédského výrobce pletených ponožek Terstena Kolbicha;

Stopáž: 25 sec;

Zadání: oslovení cílové skupiny spotřebitelů ve věku 16 – 23 let, upozornění na nový model žlutomodrých podkolenek zn. Superbomb;

Zvláštní požadavky: vysílat před přímými přenosy z koncertů filharmonických těles a každého 29. února mezi 22. a 23. hodinou.

Maximální výše nákladů na výrobu reklamy: USD 1,500

Původní scénář:

Letecký záběr na hořící hrad ze 12. století v jižní Francii. Stádo anglických plnokrevníků cválá přes padací most do hradu. Na hořícím nádvoří nepřítomně civí na příklusávající koně dav poddaných. Při vběhnutí prvních pěti koní na nádvoří, vystoupí z davu Robin Hood a zeptá se řehťajícího koně: „Kde máte rytíře?“. Kůň se postaví na zadní a zařetá v latině: „Íhahá, ti si běželi hvězdnou branou do r. 1979 vybojovat nový typ ponožek Superbomb, protože při brodění v močálech by chytili revma.“ Kůň dopadne na všechny čtyři a melancholicky se zahledí na poddané. Ze zadních řad před něho vystoupí spoře oděná děva (nejlépe přírodní blondýnka), sundá si podvazkové punčochy. Zamává jimi před vůdčím koněm a zeptá se ho: „A nestačily by jim tyhle?“. Kůň se postaví na zadní a rozčileně zařetá v italštině: „Íhahá, ty jsou leda tak pro starý báby.“

Materiálové zabezpečení:

Třídenní pronájem hradu v jižní Francii;

1500 l nafty;

jednodenní pronájem letadla včetně pilota a padáků;

přistavení hasičského a záchranného sboru;

1600 statistů na 1 den;

360 m² pytloviny;

27 brnění značky British Steel;

pronájem 350 anglických plnokrevníků na 2 dny;

dvouměsíční drezůra vybraného koně s nácvikem melancholického pohledu;

uzavření pojistky na vybranou nemovitost proti živelným pohromám;

další režijní náklady.

Kalkulované náklady na výrobu spotu: USD 1,250,000.

Z důvodu překročení odsouhlasených nákladů o 833 % nebyla realizace tohoto spotu schválena. Neil Tellurg po pětihodinové práci vytvořil následující scénář:

Nový scénář:

Dvacetivteřinový detailní záběr na kuchyňský stůl. Na něm jsou vzájemně opřeny dvě zápalky (podle kamerových zkoušek mohou být i krbové) hlavičkami k sobě ve tvaru převráceného V. V pozadí leží na stole pootevřená, zcela prázdná krabička zápalek. Po dvaceti vteřinách přichází lehký záchvěv stolu a zápalky padají na stůl. Na závěr jedné zápalka říká rozčileně druhé: „Tady si už bez ponožek Superbomb neškrtnem!“ Druhá se otáčí na bok a nereaguje.

Tato reklama byla po menších diskusích Neila a Alfreda zrealizována a patří mezi Tellurgovi prvotiny. Alfred shledával ve spotu náznaky pointy a dva dny váhal s její výrobou. Nakonec přítomnost malé pointy přičetl Tellurgově prvničkové trémě a odcházející rýmě.

Mezi další Neilovy prvotiny patří:

Reklamní spot zanzibarského výrobce slunečních brýlí zn. MagicOptic

Stopáž: 14 sec

Zadání: Oslovení zákazníků ze západoafrického pobřeží s cílem podpořit prodej nové řady slunečních brýlí model Death of Fire

Zvláštní požadavky: žádné

Maximální výše nákladů na výrobu spotu: USD 1,500

Scénář:

Zapadající slunce nad Sand Creek, v údolí smrti vykonávají Navahové svůj tanec duchů a u nedalekého volně plápolajícího ohně sedí externí medicínman od Šajenů jménem Ten, co se směje. Nepřítomně zírá do plápolajícího ohně, nad kterým z kotlíku vyčuhuje provařená psí lebka (rasa buď trpasličí jezevčík nebo divoce žijící forma argentinské dogy). Ten co se směje nepřítomně, leckterým nezasvěceným by se zdálo, že až tupě, civí do nevysokých plamínků a pateticky vzpomíná na doby volně pobíhajících bizonů a divokých psů. Osmnáctiletá, čerstvá absolventka jazykového rychlokurzu Lakotštiny Marcy Lermont – Ducháčková projíždí ve své zánovní Dacii – Logan rezervaci a nervózně kontroluje čas na hodinkách. V pozadí zní dramatická hudba a rychlými střihy mezi tvářemi Toho, co se směje a Marcy Lermont – Ducháčkové je docíleno až suchdolské dramatičnosti. V návalu zoufalosti a beznaděje Marcy prudce brzdí (plato vajíček ze zadního okénka setrvačností padá na zadní sedačku), rychle vystupuje z automobilu a živočišně vybíhá k nejbližší skále (aniž by uzamkla zánovní vůz). Ten, co se směje se začíná usmívat. Hledí do dálky a sleduje nekontrolovatelné pohyby mladé dívky, hraničící až se šíleností. Po třináctiminutovém vysilujícím běhu se Marcy ocitá tváří v tvář Tomu, co se směje. Zadržává vyčerpaností, popadá sotva dech a lakotsky začíná komunikovat:

Marcy: Vy jste Smutný býk?

Ten, co se směje: Ne.

Marcy: Tak jste Ten, co vidí všechno černě ?

Ten, co se směje: Ne.

Marcy: Tak, kdo tedy jste ?

Ten, co se směje: Ten, co se směje.

Marcy: Jsem tady dobře u Sand Creek?

Ten, co se směje kývá hlavou na souhlas

Marcy: Hledám náčelníka Navahů Toho, co všechno vidí černě. Kde bych ho našla ?

Ten, co se směje ukazuje směrem ke skupině tančících Indiánů.

Marcy: Přivezla jsem mu lék na jeho jméno

Ten, co se směje: Medvědí kůže ?

Marcy se potutelně usměje a z kabelky jí vypadne krabička s nápisem Death of Fire.

Neil Tellurg byl v tomto období velice šťastný muž. Vedle tvorby reklamních spotů začal pracovat na kriminálním thrilleru z prostředí býčí inseminační stanice. Román pojmenoval „Kde jsou mé rohy?“ a začal v něm uplatňovat zásady zpětné trajektorie. V prosinci 1979 překvapil své čtenáře využitím tohoto, před tím nikdy nepoužitého způsobu stavby literárního díla. Rozuzlení celého příběhu umístil na začátek díla a formou sestavování kaleidoskopických fresek se postupně čtenář propracoval až k celé zápletce v samém závěru knihy. Jindy zamrzlé severské povahy tentokrát rozehrál natolik, že v každoroční soutěži nevidomých čtenářů se umístil na šestém místě v kategorii nejhezčího použitého fontu písma.

Neil byl zavalen prací. Většina dnů se odehrávala podle zaběhlého scénáře. V dopoledních hodinách se věnoval psaní reklamních spotů, v odpoledních tvorbě experimentálních literárních děl a navečer maloval filmová studia. Většinou světle modrou nebo temně okrovou barvou. Manželka Vilma svého muže podporovala a stála při něm i za cenu nemalých osobních obětí. Jelikož Neil veškerou svou potenci vtěsňoval do řádků svých románů, musel se tento fakt někde zákonitě projevit. Plnění manželských povinností se scvrklo na několik minut většinou ve čtvrtletních periodách. V návalu maniodepresivních stavů začala Vilma bez upozornění péct tvarohové buchty a přestala krmit akvarijní rybičky. Na jaře 1981 umírá poslední Paví očko. Nedostatek citu a mucholapek řeší Vilma krátkodobým záletem s kodaňským deratizérem Alexem Brondbym. Šok pro Vilmu přichází při úvodní postelové scéně, kdy nepozorovaně zjišťuje, že ten krásný, svalnatý a usměvavý Alex je hermafrodit s až dětinskou slabostí pro kosmonautské helmy. Nemožnost plného uspokojení vrhá Vilmu do ještě větších a častějších depresivních nálad. V místní knihovně vyhledává proslulou Šajenskou kuchařku a uvažuje nad stvořením posvátného rýžového nákypu. 27. června 1981 neměl Neil literárně plodný den. Napsal pouze šest řádků a to ještě s řádkováním tři. V 19.32 přichází ze studia, zdraví Vilmu, papírovou malířskou čapku odhazuje vdál a s chutí se vrhá do obřích vln právě napuštěné dětské vaničky. Po důkladné očištění přichází v babiččině županu z konce minulého století do kuchyně a stává se svědkem indiánského rituálu. Kolem obvodu celé místnosti plápolají vánoční svíčky. Vilma, oděna do šajenského posmrtného úboru a v čelence, se na Neila křečovitě usmívá. V pravém oku má slzu. Slzu štěstí. Podařilo se jí uskutečnit svůj pradávný, dětský, matčin, babiččin a prababiččin sen – upéct rýžový nákyp – aniž by se připálil. Neil, příjemně šokován touto událostí ztrácí slovo, posléze řeč a zuby. Po uhašení záclon na východní a jižní straně kuchyně, se oba odebírají ke sváteční tabuli. Vilma ladným krokem Chromého jelena (jeden z mediálně provařených medicinmanů z kmene Siouxů) přináší to boží stvoření – rýžový nákyp – navíc politý jahodovou šťávou. Třetí pero zprava na její čelence pozvolna dohasíná a začíná pravidelná modlitba melancholicky podbarvena zvukem sousedovic zánovní sekačky Tecumseh. Atmosféru šajenských rýžových nákypů dokresluje vůně indiánského ohně v podobě dohořívajících záclon. Po celém domě se rozprostírá klid a mír. Válečné sekry v podobě každodenních všedních povinností jsou zakopány a koně napojeny. Vilma se zalyká štěstím, Neil se zalyká rýží. Na rozdíl od Vilmy, Neilovo zalykání pozvolna přechází v dávení a po třech minutách v takové lehké letní dušení. Nebýt sklenky jemně perlivé vody na stole, tak by tento příběh skončil. Ale jelikož čekáme na pointu (nebo ne?) a voda byla v dosahu, tak pokračuje. Neilovo miniaturní rýžové pole je zvláženo sklenkou vody a oba čekají, až jeho tvář dosáhne normální lidské barvy z dočasné temně fialové. Po sedmdesátipěti minutách a odjezdu záchranky pokračuje indiánská hostina. Vilma se už nezalyká a jí. Neil už se nedusí a pije. Po

spořádání třetího pekáče nákypu oba spokojeně odfrkují. Rýžová zrnka tancují na parapetu a narychlo vybalený diaprotektor začíná samovolně promítat černobílé snímky vietnamských rýžových polí v desetivteřinových intervalech. Vilma se vlně zadívá na chotě (pozn. aut. – na Neila) a její líbezný úsměv u něho vyvolává pnutí. Není to pnutí umělecké, ale příklopcové. V tu ránu Neilovi vše dochází: promarněné příležitosti, dlouhé periody a absence point ve svých dílech. Nezvladatelná chuť po vlastní ženě, kilo a půl rýže v žaludku a vidina atletických výkonů ho ženou vpřed. Začíná se nekontrolovaně sápat po Vilmě. Ta, v domnění že jdou hrát na babu, utíká do garáže za halasného pokřiku: „Oplatky se nepečou“. Tam se jí Neil zmocňuje a za zvolání: „Ale pečou...“, ji třikrát za sebou znásilňuje. Vlastně jednou, pak už chce sama.

Isztvan Teleke popisuje tento okamžik za vrchol Tellurgova díla, za to nejlepší, co ze sebe mohl tento abstraktní umělec vydat a za faktický konec jeho dvouleté literárně plodné a jinak neplodné kariéry. Tato hypotéza se ukazuje z pohledu pozdějších faktů až jako husovsky pravdivá.

V březnu 1982 se narodila Vilmě a Neilu Tellurgovým krásná holčička. 52 cm a 3,90 kg. Po dvouhodinovém vyjednávání tiskových mluvčí obou manželů za otevřenými dveřmi, je holčičce dáno jméno Pointa. Neil v návalu radosti z přírůstku do rodiny začíná krmit rybičky a používat revoluční polyuretanový váleček. Ve studiích začíná své malby přetahovat a své reklamní spoty nedotahovat. Až podezřele často se v nich začínají objevovat pointy a reklamní konzumenti začínají být nespokojeni. Z koláčů sledovanosti reklamních vysílacích časů se postupně stávají malé pirožky bezduchých pointových reklam. Šílený Alfred začíná šílet. 23. června sděluje Vilma Neilovi, že v akváriu nejsou už čtyři měsíce žádné rybičky. Dochází k prudké hádce, podbarvené Vilminou dozrívající laktační psychózou, ale líbezný křik malé Pointy z dětské postýlky hrany tohoto sporu obrušuje. Neil vyčítá Vilmě, že strávil mnoho času krmením rybiček, které de facto neexistují. Ta se brání výmluvou, že když pravidelně sledovala svého miláčka (pozn. aut. – Neila), jak krásně krmí, tak nechtěla, aby to ztratilo tu krásnou pointu. Celé nedorozumění si manželé celkem třikrát objasňují v garáži na molitanem potaženém ponku.

Po třech neúspěšných reklamních spotech a slabé prodejnosti Neilova románu „Když dohoří svíčky, neuhasnou“, si pozval Max Neila k osobnímu pohovoru. Vyčetl mu klesající úroveň jeho děl a přetahování linek ve studiích. Na otázku, kam se poděla jeho invence a tvůrčí duch, Neil po krátkém zaváhání sděluje, že do manželské ložnice a dvakrát v týdnu i do garáže.

Neil je ze dne na den postaven před volbu jedné ze tří možností:

1. být bezpointovým umělcem a veškerou invenci vyplývat do svých děl;
2. být pointovým umělcem a veškerou svou invenci vyplývat v ložnici, garáži a někdy i v altánu na zahradě;
3. stát se zástupcem vedoucího logistiky ve firmě Fergusson a syn, produkující kachní paštiky.

Vyčerpán a unaven po čtvrtěčním neplánovaném souboji v garáži se radí s manželkou a rozhodují se pro druhou variantu. Nutno podotknout, že z marketingového, prenatálního i Vilmina hlediska zvolili tu nejvhodnější cestu. Během dvou let své aktivní kariéry bezpointového umělce si získal Neil tolik fanoušků, že by je ani nespočítal. A ti byli, jsou a budou ochotni kupovat jeho díla, i když se do nich

pozvolna začala, začíná a začne vkrádat pointa. Co říci závěrem ? Bezduchost dánské tvorby se vlivem Tellurgových raných děl projevuje dodnes. Vilma a Neil tvoří jeden z nejšťastnějších párů na této planetě. Jsou si věrni, vychovávají šest dětí: Pointu, Melancholii, Jarního vánka, Podzimní bouři, Letního zábleska a Renatku. Ta je ze všech nejroztomilejší. Na levém stehýnku má takovou malou nepatrnou pišku. Sedmé děcko je na cestě. Dcera Pointa se promítá do všech otcových děl a je pyšná na své jméno. Spotřeba alkoholu v Dánsku klesá, ale ten fotbal se stejně hrát nenaučili.